

שאלה: יש דברים שאני מחמיר בהם ויש שאני מיקל בהם. העירו לי שאין לסמוך על כשרות המזון המפוקחת ע"י הרבנות, כי פסקיהם הם רק בדיעבד ובדוחק. מה נכון לעשות?

תשובה: אני מעתיק כאן תמצית מדברי הרב אלישיב קנוהל (הרב של גוש עציון), בספרו הנפלא "ואכלת ושבעת" (עמ' 44-42).

בארצנו נהוג כי בתי חרושת למזון מקבלים תעודת הֶכְשֵׁר מהרב המקומי לתוצרת שלהם. אין פיקוח מאת הרבנות הראשית, וכל רב ורב לפי סטנדרטים שלו. לפעמים הוא פוסק לפי דעת פוסקים המקילים, ולפעמים לפי המחמירים. יש גם דרגות שונות של ההשגחה בחנויות או במפעלים. פעמים שמשגיח הכשרות נמצא שם כל היום, ולפעמים מבקר שם רק לעתים. וגם יש רמות שונות של מקצוענות של האנשים משגיחי כשרות. פעמים שעברו קורס הכשרה לדעת מה מוטל עליהם לעשות כדי להיות יעילים, ופעמים לא עברו הכשרה. שינויים אלו נמצאים גם בין גופי-כשרות השונים, בד"צים השונים.

ודאי מי שיכול, עליו להקדים ולשאול את הרב המקומי שלו (רב הישוב, רב השכונה, רב בית הכנסת) על איזה הֶכְשֵׁר יש לסמוך, ובכך מה טוב. אבל אם אי אפשר לשאול, כי הוא מזומן לאיזה אירוע או שהוא שוהה במוסד ציבורי, או שנמצא מחוץ לביתו והוא זקוק לקניית אוכל מוכן בדוכנים או במסעדות וכדומה, במקרים אלו הוא יכול לסמוך על כללי הנאמנות הבסיסיים המצויים בהלכה ולרכוש כל אוכל שיש עליו סימון כשרות מקובל ובר-תוקף. הסיבה להיתר זה הוא כי בגמרא כתוב ש"עד אחד נאמן באיסורים" (חולין י' ע"ב) ואם רב מסוים (בארץ ישראל, שכל הרבנים המשרתים בקודש הם אורתודוכסים, ולא קונסרבטיים או ריפורמים) חותם על מוצר ומעיד על כשרותו, לפי ההלכה-כמו-שהיא אפשר לסמוך עליו. כלל זה של "עד אחד נאמן..." מדובר רק באדם השומר מצוות. כל שכן אם בפועל הוא רב.

אבל מזון שהאדם רוכש עבור השימוש בביתו, ראוי שהאדם לא יסמוך על היתרים דחוקים וישאל את המומחה לעניני כשרות-המזון מאיזה הֶכְשֵׁר ראוי לו להביא לביתו, ושיש שם השגחה הגונה ומועילה בעת עיבוד והכנת המזון.

חותם הרב קנוהל את מאמרו: "אמנם מן הדין אין נדרשת וודאות מוחלטת, וניתן לסמוך על סבירויות שונות המוגדרות בהלכה. אך עדיין יש מקום להעדיף מקום המושגח באופן יותר הדוק". כלומר לא די בכך שבעל המסעדה טוען "אני אישית שומר כשרות" אלא צריכים לדרוש ממנו להראות "תעודת כשרות" מוסמכת, וגם

שיהיה התאריך שבמסמך בר תוקף, ולא שעבר עליו התאריך [כי התעודות מסומנות עד איזה תאריך הן בתוקף].

אבל יש בכל הדברים האלו מוסר גדול נגד מנהג לא טוב אצל כמה מאתנו. כאשר הם מוזמנים למאורע של שמחה של קרובי משפחה או ידידים, ורואים שהמזון אינו תחת פיקוח אותו בד"צ שהם רגילים בו, הם נמנעים מלאכול שם כלל ופוגעים בזה ברגשותיו של בעל השמחה, שגם הוא הביא מזון שיש בו כשרות, אבל מגורם רבני אחר. טוב הוא להחמיר ולהיות בטוחים שאוכלים מאכל שהוא כשר לכל הפוסקים, אבל אם פוגעים ברגשותיו של אדם אחר, חוששני שיש בזה עון. אילו אין שם שום הכשר-רבני, זה נכון לא לאכול שם [ושמא יש לשקול אם לבוא לשמחה כזו, אם יפגע בכך בבעל השמחה]. אבל אם נכון שיש שם איזה הכשר, אבל מרב אחר שאינך רגיל לאכול מהכשריו, מי התיר לך לעבור איסור של הלבנת פנים [דאורייתא] כאשר על פי דין הגמרא המאכלים הם כשרים ["עד אחד נאמן באיסורים"]. דן בזה כבר "מסילת ישרים" (פרק כ') במשקל החסידות, מתי לנהוג בה ומתי לא.